

ДАВРО-БОСАНСКИ ИСТОЧНИК

лист за црквено-просвјетне потребе српско-
прав. свештенства у Босни и Херцеговини.

Изази двапут у мјесецу. — Цијена 3 фор. годишње.

Бр. 17. и 18.

Сарајево, мјесеца Септембра 1889.

Год. III.

Предуслови за избор службе свештеничког звања*).

Велико је и замашно подузеће онога, који мисли и жели одати се служби свештеничког звања, јер су с том службом и односно звањем скопчане такве дужности, које се никако не дају сравнити или успоредити с дужностима и одговорношћу другијех људскијех звања и сталежа.

Друга људска звања и сталежи баве се обично свјетскијем пословима, који су такве природе, да се човјек у њима лако и без опасности снаћи може, само ако је поле свјестан.

Међу тијем свештеничко звање има тај узвишени задатак, да у духовноме смислу служи Богу и људима; — Богу, као општем творцу, као најмоћнијем цару свијех царева, као најправеднијем судији свијех судија, као првом почетку и свршетку свијех ствари и нас; а људима да служи у својству њиховог пословође код Бога, односно као њихов посредник и измиритељ с Богом, као божији пома-

гач у дјелу спасења душа њиховијех и најпослије, да служи њима као њихов руководитељ и стражар у течају цијелог им земног живота.

Ова двојака служба свештеничког звања представља се некима у први мах и поглед, да је лака и обична, али у самој ствари није тако, већ је она и одвећ тешка пак и опасна; а то нам у пуној мјери свједочи св. писмо, а и св. оци; а на челу им св. Јован Златоуст у својијем златнијем књигама о свештенству, за тијем светитељи Григорије Богослов, Јефрем Сирин, Григорије Неокесаријски, Амвросије и други, који су се устручавали ступити у свештеничко звање, једино из обзира на величину опасности и тешкоће, које су са службом истог звања скопчане. — Најпослије да је служба свештеничког звања заиста тешка и опасна, свједоче нам и они многобројни закони, установе и прописи цркве, који сви једни-

*) Овај чланак налази се у извјештају богословског срп. православног завода у Рељеву за 1887/88 год. И којег по својој важности доносимо у овај лист „Уредништво.“

јем гласом налажу и опредјељују највишу предостројност, и најстрожији испит, прије него се коме подијели, или ко на себе прими службу свештеничког звања.

Из свега овога јасно и видно излази, да није за свакога служба свештеничког звања, и да многи и многи у велико гријеше, што лакомислено и без претходног зрелог испитања бирају тако велико и најодличније звање, што га под небом има, и које је више и од самијех анђелскијех сила. (Злат. о. свешт. 3 књига).

Да се предусретне овоме гријешењу, које неминовно води за собом најрђавије посљедице како за цркву, тако и још више за онога, који избира службу свештеничког звања без претходног зрелог расуђивања, навешћемо најглавније предуслове, који карактеришу прави позив службе свештеничког звања, и који условљују ваљаност тог избора.

Први дакле и најглавнији предуслов, који оправдава избор службе свештеничког звања, јест: позив на ту службу од самога Бога.

Пошто је сам Бог, који влада и управља царством цркве: то мора, да и од Њега зависи избор онога, који ће Му служити у дјелима исте цркве. О овоме нам небројена свједочанства пружа св. писмо. Јер, ако ми у обзир узмемо, да је по излагању св. писма. (Лук. XIV., 9.) крив онај, који на пир дође без свечаног руха, и који сједа за трпезом на важније мјесто, а није га дотични господар на оно мјесто позвао; да су се у старозавјетноме свештенству, које је било само сјенка и слика данашњега, захтијевали неки несумњиви знаци божијег позива; да су кажњени били сви они народи, који су са пријеваром хтјели ступити у савез с божијим народом; ако најпослије у обзир узмемо, да ниједан земаљски цар

и господар не воли, нити трпи службеника, који није на то звање од њега позван: тада је очито, да још много мање ступити може у службу свештеничког звања онај, који није на тако велико и узвишено звање од самога Бога позван, и не само то, него да је највеће осуде достојан, и у велико крив пред Богом свако, који се дрско и безобзирно намеће и истиче на мјесто службе свештеничког звања, без приволе и односног претходног позива од Бога.

Погледајмо на апостолску историју и видјећемо, да није ниједан од апостола ушао од себе у апостолску службу, док га на исту није позвао Христос. У своје друштво позвао је Исус Христос апостоле најприје из јудејства, да се науче и просвијетле у науци, коју је Он проповиједао, пак да, шљедујући стопама Његовијем, и усвајајући врлине и добродјетели Његове, постану у свему савршени. Други пут позвао их је, кад их је у свијет послао да проповиједају ричима: „Идите дакле и научите све народе, крстећи их у име Оца и Сина и св. Духа, учећи да све држе што сам заповједио“. (Мат. XXVIII., 19—20); а тиме наредио им је да као врли и достојни поборници саме суште истине, раде о подигнућу, утврђењу и распрострањењу хришћанске цркве. По начину овог апостолског позива и избора Бог и данас бира и позива два пута и све вјерне своје и то једном, кад их удостојава тајне св. крштења, и тијем их ослобођава од вјечне смрти и проклетства, с правом примања осталијех св. тајана; а други пут зове и бира их кад кога од њих одреди, да му буде помагач у дјелу спасења људи, стројитељ св. тајана, и у свему уд посвећен, како би могао и друге посвећивати, уклањајући и чувајући их од гријеха и сваког у опште безакоња. (Наставиће се).

Одломак из Литурџике.

VI. О богослужбеним књигама у православно-католичанској цркви.

(Наставак.)

Богослужење, које се свршава у току од 24 сата, по својој спољашности никада се не мијења, али се у пјесмама и молитвама свакога дана мијења. Оне стихире, канони и разна чтења данас се не поју и не читају, која си јуче чуо или ћеш сутра чути. Сваки боговетни дан има за се свој особити текст, па кадкад и два и три; стога ће појац у књизи, гђе се такви текстови у неке дане међусобно измјенично читају и поју, наћи примједбе: овђе слиједе стихире, тропари, кондаци: дана, светога и т. д.

Свакидање богослужење по свом садржају налази се изложено нарочито у: **Октоиху (Осмогласнику), Минеју (црквеној мјесечној књизи) и Триоду**; правило пак за свршавање тога богослужења изложено је у типикју.

Овђе ми није намјера све богослужбене књиге набрајати; навешћу само главније од њих.

Октоих (Осмогласник) се може сматрати за основ других богослужбених књига. Он садржи у себи текст свакидањег богослужења, који се периодично поселије сваких осам седмица према броју осам гласова повраћа и повторава. Сваки поједини глас има према броју дана у седмици седам служби. Дух и расположење сваке те поједине службе одговара разном стању и потреби молеће се душе, која слави и хвали, која се скрушава, радује и нада. И тако служба, која се у неђељу свршава, — пошто она прославља и васкресење Христа Спаситеља, — показује основ наде душе покајнице и прошење за заступство матере Божије. Служба, која се свршава понеђељником и вторником представља падење грјешнијех душа, њихову бојазан, и подстиче их, да моле за помоћ понеђељником: безтјелесне силе т. ј. анђеле, а вторником: св. Јована Претечу. Службе, које се свршавају сриједом и петком, појачавају наду покајника представом страдања Христових. (Дани посвећени часном и животворном крсту). Четвртком поје црква пјесме у част св. апостола и св. Николе и моле се за њихово заступање. У суботној служби прослављају се сви светитељи и чини се спомен мртвијема. Свакидања служба подијељена је у три дијела: на вечерње, јутрење и литурџију.

Минеји садрже у себи посљедовања, молитве и пјесме сваком светитељу у годишњем кругу.

Они су по календару удешени и састоје се по том из 12 већих свески према броју мјесеци у години. Сваки дан има свој засебан текст, који се састоји из два, три а доста пута и из више канона према броју светитеља, који једног те истог дана падају тако, да округао број свију канона износи на осам стотина. Мало не те сви светитељи, чија су имена и дјела у црквеној историји сачувана, сви знатнији и важнији догађаји, чији спомен црква слави, имају сваки за се сразмјерно у минејима спјеване и написане пјесме и службе.

Обични минеј (Општан). Општи минеј је с једне стране извод из великих минеја, с друге пак стране он је допуна њихова тамо, гђе извјесних пјесама за овог или оног светитеља нема. Он дијели светитеље у разне врсте и за сваку врсту има одређен текст, који на сликарски начин представља особити карактер извјесне светитељске врсте. Ред тијех врста слиједећи је: 1) Служба Божијој матери. 2) Безплотним силама — анђелима. 3) Св. пророцима. 4) Св. Апостолима. 5) Поједином јерарху. 6) Јерарсима. 7) Богоугодницима Христа ради јуродивима. 8) Поједином мученику. 9) Мученицима. 10) Свештеномученику. 11) Свештеномученицима. 12) Мученицима — богоугодницима. 13) Мученицима. 14) Богоугодним женама. 15) Исповједницима. 16) Безсребреницима. 17) Почившима.

Празнични минеј је извод из мјесечног минеја. У њему се по мјесечном реду садрже све службе за Господске и Богородичне празнике а такођер и службе за све оне светитеље, које црква особито прославља и који су у црквеним календарима са особитим знацима обиљежени и по том се празници у три врсте: велике, средње и мале дијеле.

Постни Триод је збирка молитава и пјесама пуних тронућа, покајања и горких суза због дубљине падења и због нечистоће пале човјечије душе, за вријеме од шесте неђеље (неђеље Митара и Фарисеја) иза Богојављења Господња до Васкресенија. Он се може подијелити у три дијела. Први дио садржи у себи пјесме почам од неђеље Митара и Фарисеја до укључиво неђеље сиропусне; и те пјесме су као нека приправа духа на борбу за очишћење и умртвљење похота.

или злих жеља. Други дио почиње с првим даном часнога поста и траје до укључиво цвјетне неђеље и садржи у себи пјесме, које се за вријеме великог четрдесетдневног поста односе, те труд душе у току овога времена представљају. Трећи дио садржи у себи пјесме за велику или страсну седмицу.

Пентикостар или цвјетни Триод садржи у себи службе за вријеме од Васкресенија до прве неђеље иза силаска св. Духа (до неђеље свих светих). И он се може подијелити у три главна дијела према броју трију великих празника, који у том времену падају. Први дио садржи у себи пјесме за свијетлу седмицу и за све остале дане до свршетка васкреснога круга т. ј. до Вознесенија Господња. Други дио садржи пјесме за празник Вознесенија и за све дане до оданија тога празника. Папослетку трећи дио садржи текст за празник педесетнице (силаска св. Духа) и за све дане до неђеље свих светих.

Типик понајприје предлаже ред свакидањег богослужења, затим садржи потпуно упутство за све мјесеце и дане у години, како треба промјенљиве дијелове богослужбенога текста са извјесним текстом за свечане и празничне дане спајати; или што једно те исто: како треба текст из Минеја са текстом из Октоиха, Триода и т. д. спајати. Типик садржи у себи тако рећи потпун ред или сустав свакидањег црквеног богослужења, у ком су часови, дани и црквена времена означена и одређена, кад се шта у цркви

свршавати има. У типичу се излаже и правило о храни у извјесне дане, о опхођењу Христијана у и ван цркве, — и кључ, помоћу кога се израчунати може кад у којој години пада празник пасхе или васкресенија.

Велики Псалтир садржи Давидове псалме и друге такозване изабране псалме, који се у свечане и празничне дане поју; затим часослов т. ј. чин свршавања полуноћнице, јутрења, часова, вечерња и повечерја, пак васкресних тропара и кондака; даље календар с тропарима и кондацима сваком светитељу и празнику, каноне и акатисте разним светитељима, јутрење и вечерње молитве, молитве прије и послје св. причешћа. Псалтир је како права ручна књига за свештеника, тако и неки управитељ за кор при богослужењу, а на послетку је он прави молитвеник за сваког православног Христијанина.

Евхологија садржи у себи поредак литургија, свакидањих свештених служби, обављања св. тајни и других црквених обреда.

Еванђеље, апостол (апостолска пиема и посланија) и **стари завјет** јесу књиге, које су за држање богослужења неопходно нужне и потребне.

Споменути је овђе још **владичанска чинопосљедовања и свештеничке требнике, малу евхологију, молитвенике, акатисте, ирмологију, мали часослов, и друге књиге, но све су оне само изводи из горепоменутих већих књига.**

(Наставиће се.)

О љубави према ближњему.

(Свршетак.)

Кад је онај законозналац упитао Христа: „која је заповјест највећа у закону?“ Он му је одговорио: „Љуби Господа Бога свог свим срцем својим, свом душом својом и свом мисли својом. Ово је прва и највећа заповјест“ (Мат. XXII. 38.) Ко хоће дакле да је Христов да буде у Христу и Христос да буде у њему (Јов. XIV. 20.), тај треба да љуби Господа свог, јер је то „прва и највећа заповјест“ за

Хришћанина, „а друга је као и ова: Љуби ближњег свог као самог себе“ (Мат. XXII. 39.) — А како ће љубити прави Хришћанин свога Творца? — На то нам питање јасан одговор даје сам Спаситељ: „Који има љубав к мени држаће ријеч моју“ (Јов. XIV. 23.) а мало ниже опет: „Који нема љубави к мени не држи мојих ријечи“. (Јов. XIV 24.) „Ако заповијести моје уздржите остаћете у љубави

„Пастиръ доврши дѣшѣ свою полагаѣтъ за овцы“. (Јов. X. 11.)

мојој“ (Јов. XV. 10). — Ето, драги моји како можемо и како треба да љубимо свога Господа! — Ако Његов свети закон — изречен и написан у Светом Писму, правилима васеленских и помјесних сабора и у списима богоносних отаца и великих мужева црквених — испуњавамо савјесно и од свег срца вршимо, онда тиме и показујемо да љубимо Бога, онда ће и нас Христос љубити, те ће нам тада тјело наше бити храм и обиталиште светог Духа. — Између Његових светих заповједи, које треба да вршимо, јесте и дјелење милостиње и потпомагање сиромаша. Дакле сад видимо зашто св. апостол Јаков вели: „Који дакле има богаства овога свијета и види брата својега у невољи и затвори срце своје од њега, како љубав Божија стоји у њему.“ — Како може Бог љубити онога, који поред свег богаства свог затвори срце своје и кућна врата од сиромаша?! Смије ли и помислити да љуби Бога и ближњег онај, који немилосрдно одбија од себе сироту?! „Милостиња чисти гријехе“ (Сир. III. 20). Па могу ли се очистити гријеси онемо који ни искре сажалења и правог човјечанског осјећана нема насрам бједним и невољним?! Не може! — „Милости нища взаимъ даятъ Богови, по даџнио же егво, воздастса емъ“ (Прит. XIX. 17). Да ли даје у зајам Богу и да ли задужује Њега онај, који не љуби „сиромаша“ и „нища“ и који их не потпомаже?! Да ли ће њему платити Бог, кад он не даје сиротном?! — Неће! Не! — Свети Амвросије Медијански каже: Нарани оног који умире од глади, а ако га не нараниш, убио си га“ (de offic. lib. 1. cap. 30). И не само да ћеш сиромаше убити и убијати и себе и губићеш залогу за будући загробни живот.

Па и ко дијели милостињу, нека има на памети свагда оне ријечи Исака Сирина: „Ако дајеш нешто сиромашу, нека је прије давања лице твоје весело и благом ријечи утјешит га. Кад тако учиниш, онда твоја умилјатост, која остане у његовој памети више вриједи и од онаке твоје милостиње, која би већа била, него што су потребе тјела“ (Сл. 89. стр. 511).

Има и таквих људи, који се дуго сјећају и чисто жале ону свотицу, коју су сиромашу дали, али Бог, „који даје сјеме сијачу, даће и хљеб за јело и умножиће сјеме ваше и даће да узрасту жита правде ваше“ (II. Коринћ. IX. 10).

Да се о оној жртви нашој — учињеној ближњему — старају људи, то би могли и сумњати о награди каквој од њихове стране; но о жртви, о нама и нашим ближњим води бригу један најправеднији, не човек, но Бог. Па можемо ли сумњати у Њега и Његову неизмјерну благод, доброту и правду?! Бог сам залива наша сјемена, зар могу она да не израсту!? Бог најснажнијом својом десницом управља с нама и нашим даровима и дјелима, па могу ли она остати не награђена?! Не ће бити заборављен ни онај мали судић воде, којим смо жедног напојили; не ће бити заборављена ни једна блага и утјешна ријеч, којом смо тјешили, савјетовали и поучавали ближњег свог.

Вршимо, браћо, своју хришћанску, човјечанску дужност према Богу, према нама самим и према својим ближњим, а „щедръ и милостивъ Господъ, код Нѣга е мзда ваша многа на небесѣхъ!“

Др. Ост.

Показивање пута у царство небеско.

Беседа православним Хришћанима. Од митрополита Инокентија.

(Слободан превод с руског.)

(Свршетак.)

Браћо! Ето, колико сам могао, показах вам пут у царство небесно. Ето и сами можете сад видјети:

1. Да нико без вјере у Исуса Христа нити се може повратити к' Богу нити ући у царство небесно.

2. Нико се не може назвати учеником Исуса Христа, нити може живљети с Њим на небу, па макар и вјеровао у њега, само ако не ће да се влада и живи онако, као што је живио и владао се Исус Христос док је био тјелесно на земљи.

3. Нико без помоћи Духа Светог не може ићи стопама Исуса Христа.

4. Ко хоће да добије Духа Светог тај је дужан да се користи онијем средствима, која нам је за то даровао Господ.

А ја и опет тврдим, да пут у царство небесно, што нам га је открио Исус Христос, једини је, и да нема, није ни било, нити може бити другог пута осим онога, што нам га је показао Исус Христос. Па и ако је мучан и тежак тај пут, али зато он опет право и вијерно води у право и вјечито уживање. Мучан је пут у царство небесно, али не само у путу том, него још и у самом почетку, хода по њему, могу нас срести такве утјехе и насладе, какве се нигда не могу наћи на путу свјетског живота. Трудан је и тежак пут у царство небесно, али је помоћ Господња вазда готова, да нас окријепи у путовању по њему: Господ Исус Христос готов је да нас подупре у ходу на том путу; Он дава Духа светог; Он шиље Анђеле Своје да нас чувају путем тијем; Он даје наставнике и руководитеље, па је и сам готов, да нас — тако рећи, узме под руку и придржава у ходу. Мучан је пут у царство небесно и горки су труди на њему; али ко не зна нити је кушао што је горко, тај не умије цијенити ни оно што је слатко. Трудан је пут у царство небесно; но, страдајући овдје на земљи, можемо се увијек молити и у молитви находити утјеху и окрјепљење; а молитву Бог ће нам вазда примити. А кад ми умремо као нехришћани, и ако би се тамо могли и молити, Бог нас већ не ће усли-

шати. Мучан је пут у царство небесно; али, патње и муке у вјечности много су више и теже од страдања на земљи. Овдашња ма и највиша страдања у сравању са пакленијем страдањима која су приправљена за ђавола и његове духове, тако су малена као капља напрам цијелог мора. — Мучан је пут небеском благовању; но јесу ли лакши путеви к земаљској срећи? Погледајте како се труде и зноје они, који сабирају богатство и који траже части и славе земаљске, и како ми често, а по који пут и сами од себе са задовољством преузимамо на се труде и бриге само за какво некорисно и лудо задовољство! Па, шта буде? У мјесто да добијемо задовољство а ми само у лудо губимо вријеме, трошимо новце, тражимо здравље а губимо душу своју. Па уз то, ако погледамо сами на се, видјећемо, да не идемо у царство небесно, не зато, што је мучан пут, што њему води, него зато, што немамо усрдне жеље да њим ходимо, нити смо за то расположени, и што не ћемо да се побринемо о том. Ко за чим чезне, тај ће то непрестано тражити, не пазећи ни на какве тешкоће и сметње, што му на путу стоје. По себи се зна, да ни једног нема међу нама, који не би желио да буде у царству небесном; али је жеља та слаба, и није ништа друго, до ли урођена жеља, да се буде срећан. Но опет и то је истина, да међу нама има и таковијех, који се труде за царство небесно; али их нема много, који се труде вјером, преданошћу к Богу и правим само прегоријевањем! А колико ли их тек има међу нама, који мисле, да ма како живио на овом свијету, само се покај при крају живота, па ћеш бити у царству небесном! Како ли страшно заилазе с пута они, који тако мисле! Дакако, да су милости Господње превелике и бескрајне; Исус Христос увео је у рај и разбојника, који се покајао баш при самој својој смрти. Али обазрите се и погледајте, да ли је без страдања и без туге уљегао тамо тај разбојник? Није! Он је висно на крсту; он је крије тога био осуђиван и затворен у тамницу, а можда је који пут био и тучен. Истина је и то, да је он страдао као злочинац и кривац; али ко није

од нас кривац пред законом божјим и пред законом људским? Ако ми не убијемо људе као разбојници, колико ли их убијемо нашијем ријечима, нашом љутином и нашом немарношћу о њихову добру и спасењу? Наравно, да те велике и неисказане милости Господње могу пасти и нама у дно. Господ може потоње предсмртне муке наше примијенити нам за поправку и за неки труд на путу у царство небесно, а особито онда, кад ми онако као и разбојник у исто се доба покајемо за грјехе своје, и с вјером примимо потоњи напутак. Али ко ће нам јамчити, да ћемо се ми патити кад почнемо мријети, и патећи се да ћемо успјети, да се покајемо? Колико људи умире ненадном смрћу без икакве патње! Колико их умире без покајања и напутка! Дакле, браћо, ако ви не желите вјечне погибије, онда се треба обазријети на своју душу, треба нам се побринути о својем будућем примку. Знамо, да све људе с оне стране гроба очекује једно или друго, и да средине нема; т. ј. да нас очекује: царство небесно, или пакао; вјечно уживање, или вјечне муке. Као што су два различита стања с оне стране гроба, тако су и овдје на земљи само два пута: један је пут широк, гладак, раван, по њему је лако ићи, и много је путника, који њим путују; а други је пут узан, трновит и мучан. Сретан је и по сто пута сретан је онај, који иде по узаном путу, — јер он води у царство небесно. Али, како је мало онијех, који иду по овоме путу!

Браћо! Ако ми нијесмо ишли и ако не поћемо мучнијем путем, па ако умремо без икаква очишћења и покајања, шта ће онда бити с нама? Које ћемо притећи? Да ли Господу? Ама, ми га овдје нећемо да слушамо, — па не ће ни Он нас послушати онамо! Овдје је Он наш премилостив Отац, но тамо је праведни Судија. — Па ко ће нас одбранили од правосудне срдње Његове? О, браћо, страшно је допасти у руке Богу живоме! Тако, браћо, брините се о спасењу, док још имате угодног времена; радите и трудите се о вашем спасењу, док је још дана; јер ће доћи ноћ, па онда нико не ће моћи радити. Хајдете, не остављајте с дана на дан, хитите у царство небесно, док се још може ићи; али, доћи ће смрт, и тад се више не ће моћи ићи. Хитите, па макар колико било, само хитите у царство небесно; и тад, макар и споро, ал, свакако бићете ближе к њему, као год и човјек, који некуд

иде, па ако и један корак корачи, већ је ближе к својем циљу.

Ко хоће да иде за Исусом Христом, тај се може користити још и овијем савјетима:

1. Не гледај на друге покварене људе, како они живе, и не правдај себе њиховијем примјером; не збори онако, као што многи говоре: Шта ћеш де! Не живим ја једини тако, и нијесам ја једини, који не испуњавам заповиједи Христових; већ, готово, сви тако раде! Али, баш, кад би ти и подисто знао, да сви они, који с тобом живе, па баш и они исти, који су дужни бити другима углед добротинства и побожности; ако велим, и они не живе хришћански, — питам те: каква ли је теби од тога хасна? Погибија њихова не ће тебе спасти. Нећете на страшном суду одбранили то, што нијеси ти сâм рђаво живио на овом свијету. Па за то није ти стало до других: да ли они иду путем у царство, или не иду; — није твоја брига за то. Ти познај самог себе, брини се о самом себи и за оне, које ти је Бог дао, да их поучаваш. Међу тијем сваки дан можемо виђети кога да грјеши, али готово нигда не можемо виђети да се когод каје и поправља од својијех грјехова; па због тога и ми врло често можемо да се преваримо: ко од нашијех ближњијех иде по Христову путу, а ко ли опет не иде.

2. Кад ти поћеш по овоме путу, онда ће ти се многи људи, а можда и твоји ближњи, па шта више и сами твоји укућани, подсмјавити се, но ти не мој да се на то обзираш нити да се узнемираваш. Сјети се да су се ругали и самом Исусу Христу, па им се Он није за то светио, него је шутио и молио се за њих; па тако се владај и ти.

3. Има много ученијех људи, који не држе да није то, што јест, пут у царство небесно, што им га је показао Исус Христос, па веле: и без тога се пута може стићи у царство небесно, и да тај пут није за сваког него само за неколицину, и друго којешта. Него, ако би се који од тијех људи сузерео с тобом, па би те сметао или одвраћао, не слушај га; па ни самог Анђела, кад би сишао с неба и рекао ти, да не треба ићи по том путу, по којем је прошао Исус Христос, не мој га послушати. Али, немој ни да се надговараш с онима, који те навраћају, јер су ти непријатељи; боље је да их сажалајујеш и да се за њих Богу молиш.

4. Кад стално пођеш путем за Исусом Христом, може бити да ћеш се сусрести и са таквијем људима, који ће те грдити, за рад ријечи Господње; или, који ће те опадати, вријеђати и мрзити; па и то трпи и подноси. Радуј се и весели се тога дана, којег може бити претрпиш какво огорчење ради имена Исуса Христа, јер је твоја плата велика на небу.

5. Кад ти истинито пођеш по овом путу, онда ће се и сами ђаво подићи на тебе, и кушаће те свакојакијем искушењем; он ће ти подтурати рђаве мисли, или сумњу у самој вјери и чистијем истинама, или и саму погуду на светињу, и тако што. Али, ти га се не бој за то, што ђаво без божијег допуштења не може ти ништа учинити; а до тебе самог стоји, да се Господу молиш, и ђаво ће одлећети од тебе као муњевита стријела.

6. Треба примјетити да правом Хришћанину не смета ништа све оно, што је одиета корисно и правично, него шта више, још му је то и нужно. Најпрво је од тога врједноћа, која не само да не смета спасу душе, него му је још и наклоњена. Познато је да је беспосленост и љендовање мати неваљалства; као н. пр., са чега људи постају пјандуре? С нерада, и т. д. И потврдо може се рећи, да је сваки онај, који ништа не ради, нити се су чим бави, рђав Хришћанин а још гори грађанин, па ма како он изгледао да је добар; па ако такав није велики грјешник, то је ваљда по особитом божијем промислу о њему.

Брате, буди, дакле, ваљан и радни; привикавај се труду; мучи се и ради све што је праведно а корисно и потребно у твојем кућењу; нарочито врши своје дужности према владару и домовини својој. Ако је нерад и љеност — мати неваљалства, може се рећи, да је опет рад и марљивост — отац добротинства. Прво за то, што онај, који је радни и марљив има мање грјеха, јер нема кад од својег посла не само да чини рђаво него ни да мисли о оном, што је рђаво; тај се непрестано труди и бави или својијем домаћим пословима или својим спасењем и дужностима, што га као Хришћанина вежу. Друго, по томе, што ће онај, који се привикнуо раду, прије поћи путем у царство небесно, него ли онај, који проводи живот и вријеме у љености и нераду; и што је радину лакше ићи путем у небесно царство, него ли беспослењаку. Видите

ли, браћо, да је ваљаност и рад, од користи сваком, свагда и свугдје. Но да човјек буде радни, треба да се привикава послу од самог својег дјетињства.

7. Има још нешто друго, што је корисно као и радиност, врлина, којој се треба, можемо рећи, још прије привикнути, него ли и самој радиности, — а то је: стрпљење. Трпљење је вазда и свугдје корисно, нарочито је нужно оном, који хоће да иде путем у царство небесно; оно је готово најпреча врлина, јер се без стрпљивости не може ни крочити на томе путу, по којем на сваком кораку, човјек се сусреће са заједањима, наплази на срдње и љутње. Брате, привикавај се стрпљењу и приучи се с почетка тјелесном а за тијем и душевном, па ће ти онда лакше бити, да будеш ваљаним чланом опћинства, добријем пријатељем, добријем домаћином, добријем грађанином и правијем Хришћанином.

Ето, то је све, драга моја браћо, што сам могао, да вам кажем о путу у царство небесно. Још ћу додати само ово: онај човјек, који иде усрдно путем, што води у царство небесно, да ће бити по седамдесет и седам пута на плаћен: за сваки труд, за сваку жалост, за сваку побједу, што је буде над самијем собом одржао; за свако уздржавање своје, за сваки посао, па и за сваку добру намјеру и жељу; наплаћен још и у овом животу, а тамо шта га чека, то се не да ни замислити, а камо ли ријечима исказати. Та не бој те се, браћо; не плашите се поћи за Исусом Христом; Он је снажни помоћник; хајдете за Њим; похитајте и не доцните; хајдете, док се још нијесу затворила од вас врата, кроз која се улази у царство небесно; идите, Отац ваш небесни, издалека ће вас срести на том путу, пољубиће вас, заодјенуће вас најбољом хаљином, украсиће вас претеном и увести у своје дворе, у којима и Он сам пребива, а уз њега и сви свети пророци, Апостоли, свети и мученици, и сви праведни; ту ћете се и ви веселити у вјечитом и правом весељу. Ако ли се пак затворе пред вама врата царства небесног; бива, ако ви умрете без покајања и добријех дјела, ма колико да се ви будете онда бринули, трудили и настојали да уђете на њих, не ће вас више пуштати, да уђете. Ви ћете кудати на вратима и викати: Господе! Отвори нам! Ми тебе познајемо; ми смо крштени у Твоје име; ми смо се називали твојијем именом, па

смо Њиме чинили и сама чудеса. Али ће вам рећи Исус Христос: Ја вас не познајем; ви нијесте моји; идите испред Мене у огањ вјечити,

који је спремљен за ђавола и духове његове, а ондје ће бити плач и шкргување зубá.

Р. Ч.

Свештеник-православним родитељима.

(Наставак.)

„Неваљала дјеца срамота су својих родитеља“.

„Знање је светлост, знање је моћ; учимо браћо и дан и ноћ“. — Овако пише на сваком листу књиге; овако довикује сваки; овако довикује учитељ и родитељ дјечи својој. — Ја, тако је то! — Тако се вели, тако се довикује; али према томе треба да се и ради. „Мање збора, више твора“; па ће се више користити учинити. — Данас без знања човек никуда није пристао. Куд год пође пошао је странпутицом, шта год почне не доврши, што год рекне, рекне наопако, те: „са језика хитлена већ је многи страда“. Поштење е поставља човека на угледно мјесто међу људима, само онда ако **знао** буде своје врлине употребити **за образ**, и ако своје вриједне ручице буде знао употребити како треба на корист и себи и друштву. Незнаповић се ниђе не умије наћи; те, сиром мисли да је несрећан, да му неда Бог; а заборавља да Бог вели: „чувај се па ћу те и ја чувати“. Може човјек поштено живљети; али тек праву вриједност добије поштење онда, кад се о томе добије лично **убјеђење**. Знања, умјења треба, а тога се и у дому може добити. „Породица васпитавајући учи, а школа учећи васпитава.“ — Као год што се лоњштина тужи на дуго вријеме, исто се тако незнаповић тужи, да је свако варалица и да му недаду живљети. — Зато треба породица да пуни душу са правим и кореним знањем наше мале Србадије; са знањем о Богу, о људима, о природним стварима, а да се оставе вјештица, вила, вукодлака и т. д. Пунити главу ђетету са вуцима и бауцима значи душу му накараћивати. „Ко вјерује у вјештице, л'јеп ми је то ђак! Тај ми неће никад бити Србин ни јунак.“ Родитељи много у овоме гријеше. Та ко није чуо мајку гдје виче: Бјежи ето буке!“ — Није доста ђетету рећи: „Ово је добро. — Ово чини. — Ово мораш. — Ово неваља;“ — него му треба отворит очи, научит га, да он мисли о свему како треба. Није нужда много; боље је мање па правије и чистије. Овај посао није баш лак,

али се да извести. Помислите на оне причице из књижица, како отац води сина у поље, у шуму да му покаже природу и кроз њу њенога Творца; помислите на мајку која својој радозналој ћерци радо одговара на свако њезино: „зашто“, па јој и име надијева (придијева) „зашто“; помислите на старију браћу и сестре, која са посла или из школе дођу, попричају шта су доброга научили и виђели, па како се са њима опет играју, питајући млађи старије: „блато! оћу ли ја у столу!“, а мајка их гледи, па се весели, срце се топи у доброј жени, Богу се моли, па јоште вели: „Ох, благо мени!“ Нек се помисли на све то, и да то све родитељи браћа и сестре раде, па нек се на њих свако угледа. Чини ли се овако, мање ће бити незналица и тупоглавих ђака у школи. Може се у дому доста научити. Ко не зна нек се учи; та „човјек се до смрти учи“. Данас, бар, има доста књижица о домаћем васпитавању, из којих се може и стар и млад поучити. Жали се одвојити од залагаја. На то нико и не нагони. То није нужда. Да наведем једну причицу. — Цар и сељак разговараху: „Јели то твоја њива? — Није, орем на надницу по сто пара! — Онда ти хрђаво живиш? Доста би зло било, господару да ја све то сам потрошим. — Једним дијелом враћам дуг, другим се дијелом издржавам са женом и дјецом, а трећи дио дајем на камату“. Поштовани читаоци ће се зачудити, као што се и цар у први крај зачудио, али ће разумјети шта вели сељак. Има нас доста, који нећемо да разумијемо, те нећемо ни од свог **ћ е и ђ а** да откинемо, те да књижицу или шта друго себи и своме ђетету за науку корисно набавимо. Непада нам на ум уз велики посао а често уз карте и чашице у оним смрдљивим и загушљивим кафанама.

У тим књижицама — писаним српском руком, а за српска срца, наћићемо пуно знања, о природним стварима и појавима, о Богу и

људима, и то све чисто, јасно и разговјетно, а не у чудесне и чаролијске хаљине обучено.

Не одвајајмо дијете од Бога и природе, јер то је књига право и чисто написана, па још отворена. Не одвајајмо дијете ни од друштва, које није развраћених ђуди. **Водимо** га у природу и у друштво, али пазимо да обоје позна истински, па да се не огријешу, јер природа љуто казни, а и друштво кукољ избацује. Незналица у друштау не треба, јер „што један будала замрси, сто људи не размрси. Природа казни неумитно, а томе су болести добар свједок, јер не умијемо да чувамо природу свога тјела него јој радимо у пркос.

— „У радише свега више, у штедише још и више.“ Шта мислите учити дијете корисном раду? — „Ко не ради нека и не једе.“ Лењштина заслужује да скапа од глади за туђим плотом. Оваке људе није нико дужан да носи на леђима, а најмање народ. Ко је научен још из малена да живи од туђих поката, није заслужио да својих има, зато му се често и поткрате. Учитељи овакових људи, а и дијецe већ има, нијесу заслужили ни дома да имаду, а камо ли дијецe у дому. — Почем се скрштених рука не чека да печен голуб у уста улети или да златан дукат у кесу падне, то и цио живот је само рад. По раду познајеш ко је: здрав, знан и поштен. Здравље, срећа и бољитак тече се радом, те је родитељима света дужност поучити дијецу колико се може корисном раду; најпре што само њима треба, па пошље цјелој кући и сваком. И мала помоћ треба. „Ни ко није тако силне моћи да не треба и мале помоћи“. Отац жели сина, а мати ћер. А зашто је то? Понајприје зато да их у раду одмијени. Е, кад је тако, прегнимо још више, те их привикнимо, да само раде **корисан рад**. Ко не зна, да је син оцу замјена, а кћи матери десна рука у раду?!

Недајмо дјечи прилике да се проневаљали, да осјети сласт лењствовања! Провикнимо их: нека се сама умију, обуку и Богу моле; нека се привикну да се сама покрију, устану, легну; да дофате сама себи што им треба; да своје хаљине чувају и држе наредне на једном мјесту, а не у јутру да траже једну ствар за вратима а

другу под креветом; нека се навикну да се неумивена не очешљана Богу моле, или једу, или излазе на сокак. Тако ће се мало по мало заљубити у рад па ће с вољом издржавати све што им се заповиједи, и што би морали родитељи сами радит. Нека се син нађе уз оца кад се какви посао ради, а ћер уз матер, нека и они што од тог учине, па нека им се и призна, нека осјете и виде дјело рука својих. „Навикавајмо дијете према путу којим ће у животу ићи, па неће од њега оступити ни кад остари“.

— Васпитавајући дијете на дому заустављајмо се код лијепих ствари, обилазимо оно што је ружно. Ово напоменућу зато што многи држе за лијепо што је у самој ствари и штетно и ружно. „Није злато све, што се сија.“ „Споља „калајли“ у сриједи белајли“. Ето, због оваких ствари чувајмо дијете, да баш њих не заволи као лијепе. У томе се не смијемо преварити, јер се можемо пошље љуто кајат. — Многи побркају лијепо и ружно, а особито женске. Има доста на самима њима, што зову: лијепо, а кад овамо завириш, права — накарада. Овака накарада учини те многа љепотица прије времена изгуби своју природну љепоту, па пошље да јој је и онака па и још гора; али, „пошље боја копљем у трње.“ Прије говораше многа: „Ружна сам, па није грјех мало се доћерат“, а а сад би радо биле онако ружне. Уљепшавати се по тјелу и сувише у ношњи, право је накарађивање које дјецa не смију држати за љепоту. — Чистити себе и своје хаљине није накарађивање, него је накарађивање: „из ћепца бити лијепа.“ Оваке су лијепе, али су уједно и слијепе. Така ћепца не смједу бити; од такве дијецe не би вају ни жене ни људи. Многи и многа не би хтјели да им дијецa буду као они „фини“, али ипак много хрђавога пред дијецом раде, и нијесу у стању да побједу своје слабости и да обуздају своје страсти. Многи син занијет варљивом љепотом профучка, ако је што остало бабовине, а многа „нова млада“ окрене кућу тумбе према ономе: „ја сам тако научила док сам била још дјевојка.“ Ушљед оваких јадних случајева, добро се узмимо у памет, јер модом се не кају стари грјеси.

(Наставиће се).

Г о в о р.

Приликом рођен-дана Његовог Апостолског Величанства изговорио АЕ и Митрополит звонички Дионисије Илијевић 6. августа 1889. у катедралној цркви у Д. Тузли.

Кад се смислимо којом је свевршњом мудрошћу и непромјењљивим поретком, што природним законима називамо, створио Бог овај свијет; кад уз то узмемо на ум и ово: да је као круну и печат тог свог дивног божанственог дјела створио напошлетку човјека, подаривши му слободну вољу и неограничену власт, — само да не смије употребити је на зло, јер ће бити кажњен смрћу и вјечном муком, а до смрти мучен од своје савјести тог занета неописаног страшног накла у животу, него да благодари и слави Бога чинећи само све што је добро, а избегавајући све што је зло, које опет да би могао разликовати и правог се реда држати, дао му је памет и разум, да се по њима као што се лађа кормилом управља и равна, — кад се смислимо, велим, на све ово и отворимо велику свјетску књигу, у којој су готов од постања свијета, па до данас сва људска и дјела и недјела нацртана јасно и описана тачно, и коју књигу зато и називамо повјесницом свијета, шта ћемо опазити? Какав ли ћемо закључак од туда извући? Никакав други него да се је човјечанство још од постања свог већином и то хотимично предало својим шкодљивим страстима и напустило да оне њиме управљају и руководе га, мјесто да здрави његов разум страстима и нехатошћу располаже и обуздава их, те тиме наноси не само себи самом велику штету, којој је крај и коначна пропаст и тјелесна и душевна, него и ближњима својима за које заповједао му је Бог да их љуби и пази као што сама себе.

Сад дакле сваки од вас лако појмити може: да овако мислећи и своје страсти необуздавајући људи лако би један другог пораскидали, кад не би кога било, који би могао стати на пут њиховим необузданим страстима и самовољи, и да је једино цар позван и од Бога и од људи, да рђаве казни и обуздава их, а добре да награђује и штити. Колико је дакле благодетна царска моћ и сила за поредак и добробит човјечанства, то вјерујем да сваки увидити може и без даљег разјаснења и доказивања; јер гђе саме ствари говоре, ту немају никаква мјеста човјечије ријечи и докази, те зато највећу послуже Бога част и благодарност одају људи

видљивим знацима и то сваком датом приликом своме Владару, срдачно молећи се Богу да га дуго поживи и сачува од сваке неповољности. А ево ће се нама опет данас ушљед прославе рођен-дана нашег најмилостивијег Цесара и краља Франца Јосифа I. најљепша прилика пружа: да своју према Његовом Апостолском Величанству љубав, вјерност и оданост овдје у светом Божијем дому јасно и велегласно докажемо, благодарећи из дна срца милостивом Богу: што је благовољно причислити и нас под његовим благим и благодетним скиптром, да би смо боље напредовати могли у свему и спокојно уживати сва она права, која је благи Бог подарио човјеку у овом привременом животу, да би боље увидно милост створитеља свога Бога и рађе извршивао његове свете заповиједи.

У цара пак нашега — фала милостивом Богу — увиђамо правога и неуморнобрижљивага Оца, који све своје вјерне поданике подједнако љуби и непрестано промишља о њиховом бољем напретку и благостању. Свакога од најугледнијег па до најнепромашнијег свог поданика благонаклоно прима, очински саслушава и царском својом милошћу повраћа му презрено или уништено право. Сваком добром добар, сваком предузетљив, сваком у невољи великодушан, једном ријечи прави цар. А кад би хтјео и само мимогред описати све његове царске врлине великодушна дјела, не би ми за цијело довољно било онолико вријеме, коликим могу располагати данас; а величина празника и слављеника скраћ авају простране говоре и само узвишавају признателна срца к' Богу на благодарност и молитву: те зато и позивам свакога од вас малог и великог, да саједини своје срдачне молитве са мојима; желећи из свег срца нашем најмилостивијему Цесару и краљу Францу Јосифу I. ненарушимо здравље, добру срећу у сваком његовом царском предузећу и да га Бог поживи до крајње тачке живота људског, а нас сподоби да дуго и дуго прослављамо његов славни рођен дан кличући из свег срца: Живио наш славно-владајући Цесар и краљ Франц Јосиф I. Живио, Живио на многаја љета! Амин.

О свештеничким сједницама у опште.

„Без договора није ни разговора“.

(Наставак.)

Највиши непријатељ наше цркве и свештества, не може казати, нити сам чуо, да који каже, да сједнице свештеничке не користе и да нијесу добре. Код нас већ и турци знаду у напредак по селима, кад ће која сједница бити, па о томе казују. Сигурно о томе воде бригу за то, што се из сједница забрањује нашем народу беглучити недељама и празницима, што њима разумије се драго није. Догађало се, да неки попо и расћера са њиве спахинске раднике у празнични дан, и кад је скоро субаша парохије Милошева брда звао парохијане, да му у недељу раде, неки су одговорили, да им свештеник забрањује у недељу радити, а турчин на то ни пет ни шест, већ да му гради те књиге, у којима се то забрањује! — Ово је освједочено овде пред нашим сједницом 13. јула т. г. и свештенику је речено, да субашу за то тужи, па се сад још не зна оће ли до тога доћи, али ми морамо наш народ одлучити од беглучења и грађења путова, у дане, који су црквом забрањени, да се у њих не ради. (Види конзисторијалну окружницу од 13. октобра 1888. Број 1462.).

Сједнице су овде отпочете право у априлу 1886. год. па је држана 24. јула и онда 18. септембра и г. и тада је тек у писму овога Протопрезвитерског уреда 22/9 1886. број 128. објављено и Високопречасној Конзисторији, која је својим велетицењем дописом од 16. Октом. и г. број 1263, благоизвољела тај уведени обичај похвалити, одобрити и наредити, да се у будуће воде тачни записници сваке такве држане сједнице, од којих један шаље се духовној власти на увиђај примјећање и потврду, а други остаје у архиви Протопрезвитерског уреда. Перовођа, ако оће, може сам и за себе задржати по један такав примјерак, јер он то обично и преради код куће, па онда шаље проти, да се спроведе В. П. Конзисторији, која опет на сваку тачку изјављује своје одобрење, или укаже другу преиначу и дадне савјета за све.

Записника за Април и Јули од год. 1886. немамо — нити су вођени, а одатле почевши, имаду сви, и у кратком узвратку ставља се овдје редом шта је на којој држаној сједници рађено.

I. Најпрва сједница, која се може сматрати као почетак сједница овдје, држана је 1. Октом-

бра. 1885. као на дан храма овдашње варошке цркве, те је у присуству деветорице свештеника говорено:

1. Претресана су писма и наредбе, које су од духовне власти стигле;
2. Прегледани су протоколи околних парохија и наложено, да се установе књижнице за примања и издавања службених писама;
3. Купљен новац за батик те године;
4. Говорено о уређењу цркава по котару;
5. О исповиједи. Да се сваки парохијанин код своје цркве и свога свештеника исповиједа;
6. О свештеничком стању овамо, те је и нека жалба кашње у име тога од свештеника потписана;
7. Сви су свештеници опоменути на тачан рад у својим дужностима;
8. Неки завађени мирени су;
9. Понуђене им неке корисне књиге на продају за читање.

II. На сједници држаној 22. Септембра. 1886. присутно десет свештеника говорено је:

1. Како се крштења имаду обављати — погружењем или полијевањем?;
2. Да се бир има купити о Митрову-дану сваке године;
3. Да се брачницима суди најпрво код надлежног пароха, па онда тек да долазе пред Протопрезвитерски уред; а кад се ни ту помирење постићи не могне, онда се тек пријава о том одашиље Конзисторији;
4. Да се протоколи воде уредно;
5. Кад је одсутан свештеник са парохије, да га послужи сусједни парох и одатле да има право трећу част од ешитрахиља за себе наплатити; ако ли је дотични отишао службеним послом куда, то онај други не наплаћује себи ништа;
6. Да сваки свештеник има служити по 5—6 пута у другој цркви, ако своје у парохији нема;
7. Да имаду сви држати корисне књиге и листове;
8. Записнике сједница, да води дотични протојереј;

Уз све то говорено је, да се народ на зборовима ма и најпростијем било говором подучи,

да се дјеца са крштења не смију одбијати, да и страни свештеник у случају нужде може кретити; да се вјенчања по могућности обављају једнообразно, и да се јаве В. П. Конзисторији они свештеници, који сједницама не би редовно долазили.

III. На сједници 24. Новембра. 1886. једногласно изабрани, и то: парох-надзиратељ Ст. Н. Давидовић за предсједника, свештеник Којић кукуљски за подпредсједника а парох стапареки Шпирић за сједничког перовођу; -- те је рјешавано:

1. О митрополитској окружници од 13/11. број 1451. како имаду свештеници одговорити на стављена питања;

2. Објављено, да је духовном влашћу укинут вишак од 50 новч. што је узимат од сваког брачног пара.

3. Да су одобрене наше свештеничке сједнице;

4. Да се поднесе тачан исказ рођених вјенчаних и умирлих за године: 1884. 1885. и 1886.

5. Да се концем сваке године подносе прквени рачуни у два примјерка Конзисторији на увиђај;

6. Да свештеници држе корисне књиге и листове;

7. Опоменута неколика свештеника, да се оставе прекомјерног пића са својим парохијанима;

8. Држан говор о методу вјенчања и крштења:

Примјетити ми је на 7. тачку, да код нас имаду само двојица свештеника, који повише пију, а остали су или оставили пиће — или не пију никако у парохији.

IV. На сједници 29. Јануара 1887. говорено је:

1. О преносу кости пок. јермонаха Евсевија Аџића из Романоваца у Турјак и пок. свештеника Јована Новаковића, јунузовачког, који је умр'о уз буну у Славонији, те је тамо у селу Решетарима сарањен у римокатоличко гробље.

Високо преч. Конзисторија је дозволила та оба преноса; али од тога до данас није било ништа; јер је тај пренос скопчан са неким потешкоћама;

2. Да сви свештеници имаду редом служити у овдашњој варошкој цркви ради опјене, те је свакоме одређен нарочит дан за то;

3. Да болујућег свештеника у парохијским дужностима има замијенити сусједни парох и од овршених обреда, да себи узме трећу част у име наплате;

4. Да сваки свештеник осим своје, има набашка направљену собицу, која ће се сматрати за парохијални уред;

5. Скупљен прилог погорелом свештенику Ј. Обрадовићу из Д. Вакуфа;

6. Обука из протокола, за тачну рађу крштеница и осталих извадака, кад ко затражи;

7. Да се искази котар. уреду предају сваког првог дана у мјесецу за прошли мјесец;

8. Говор о окружници за попис села, обичаја и т. д. од 1. Марта и. г.

9. Да се о зборовима и у црквама држе говори, и да се сваком даном приликом подуче вијерни ма и у најкраћим бесједама;

10. Потписана писмена честитка господину Архимандриту Магарашевићу приликом примања тога чина;

11. Купљена претплата на лист „Источник“;

12. Говор о вјенчаним печатима, који су одређени у корист прота за њихов труд по 1 ф. од сваког вјенчаног пара.

13. Прегледани протоколи и циркуларне књижице и

14. Брачне парнице.

V. На сједници 16. Априла. 1887. говорено:

1. Да ни један свештеник не изостаје иза свештеничких сједница, но који би случајно препријечен био, то по кнезу или другом коме треба да пошаље своје оправдање на то;

2. Ономе свештенику, који слабо ради матрикуле, одређено је, да на идућу сједницу донесе исте да се објасни и очигледно представи, како се радити има;

3. Да до идуће љетошње сједнице буду готови сви домовници, а који то не принесу готово на увиђај, тај да се јави на надлежно мјесто;

4. Објасњено, да ни један свештеник не може издати крштеницу закониту ономе лицу, кога нема у протоколу заведеног кад се родио и крстио, него ли се у том случају издаје само „крштења свједоцба“, и та мора бити потписана двојицом свједока, који ће се и заклетвом изјаснити, да им је то познато;

5. Ће постоји у селу Ћелија или се зборови на отвореном пољу уобичајеним данима држе,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

да се и тамо носе црквени тасови, те да се од добивеног новца последи нешто набави ради богослужења;

6. На предлог председника, да и прости Христијанин у случају нужде може кретити; свештеници су са већином гласова одредили, да се о томе засад не казује простом народу а ће је веле, народ поштен и побожан, а свештеник врлиједан, да ту дјеца не ће ни умирати некрштена;

7. Да сваки свештеник препоручује народу да ограђују и чисто држе гробља своја;

8. Оне християне, који грешно псују, да свештеник укори у кући, у цркви, и тако, да га сваком даном приликом одвраћа од тога ђаволског посла;

9. Да свештеници посавјетују парохијане, да се више сије лан и конопља, а не да готово узимајући, по дућанима задужују се;

10. Да се женскиње из села не пушта, да само иде и тумара по механама и којекаквим закућима, ће се догађа разни безобразлук и блудочинства;

11. Који свештеници нијесу могли одговорити писмено на питања АЕМ. Окружнице од 11. Новем. о. г, број 1451., то су тај посао за њих узели они, који су писању вјешти.

12. Укида се обичај купљења ракије, плећа и погача о креним именима, него мјесто тога да сваки парохијанин од куће плати за освећено кољиво 40 новч.;

13. Да се на идућу сједницу позову сви познати псовачи из свију парохија и да се јавно укоре; и

14. Брачне парнице.

VI. На ванредној свешт. сједници држаној 15. Јуна 1887. претресано је:

1. Дошао је приличан број позваних псовача, те су говорима тројице свештеника изобличени, а особито неки пристар човјек Лазо Шокчевић из Д. Кијеваца, који је последи по чаршији казивао, да то не би кабулио за све његово имање. Поука ова и примјер имао је уплива на многе, који су само чули зашто су позвани;

2. Одређено је 9. свештеника, који имаду освећењу овдашње нове српске школе при богослужењу парадирати (7. Јула.)

3. На питање Високопреч. Конзисторије од 30/4 т. г. број 593. шта би се имало чинити

са свештеником Чавићем (сад већ покојним)?, и ко би од оближњих свештеника могао његову парохију послужити — узело се у претрес, те је остављено, да духовна власт с њим расположи.

Сједница ова, као што је одређено било, имала се држати код ламиначке цркве, но пошто је свештеник М. Кнежевић немирног духа а и опција се, то ради тога одредило се поново, да се иста у Градишкој држи, што је и било;

4. Изостали свештеници достављени су Конзисторији, и некијех и зле навике изнешене су;

5. Брачне парнице.

VII. На сједници 16. Јула. 1887. рађено је:

1. Прегледани су протоколи и домовници свију парохија као и циркуларне књижице. Онима, који нису вични раду, дато је упутство, како се има шта заводити, а особито домовна књига;

2. Напоменуто је, да сваки свештеник напише по 2 или 3 просте тежачке молитве по овоме позиву одазвао се је само парох Којић.

3. Дато је на знање, да се народ поучава, да не ради празничним и недјељним данима, а и прочитана је Окружница од 25/6 т. г. бр. 900. односећа се на то;

4. Одређено је, да свештеници држе листове: „Источник“ „Истину“ и још који користан лист;

5. Брачне парнице.

VIII. На сједници 15. Октобра 1887. рјешавано је:

1. Позвани су били из котара сви, за које се зна, да слабо св. исповједи и причешћу приступају. Дошавшим дата је лијепа поука и препоручено им; да се поправе у свом владању, те и кнезовима наложено, да и сами посавјетују такве људе, да се прену из свог мртвила и врше заповједи своје св. цркве;

2. Кнезовима је речено, да сваки у свом селу објави да се нико не усуди довести дјевојку, — или удовицу, са којом је у каквом било блиском сродству живио; и, заиста, од тога доба таквијех случајева овамо је много мање, и управ нема их, јер сваки предходно пита свештеника, па макар био и у далеком сродству са женском;

3. За женидбе да ниједан свештеник не вјенча момка испод 18. година, а дјевојку, којој нема бар 16. Зато да се сваки управља по домовнику и да се строго придржава каноничног права;

4. Да сваки младожења прије брака, има усадити око своје куће по 10 воћака т. ј. 5 шљива, 2 јабуке 1 крушку, 1 орах и 1 липу. Ова одредба оглашена је и по црквама, по није жалити Боже, ступила у живот, и ако се од тада марљивије ради око воћа;

5. Да се у парохијама: Гашица, Д. Поградци, Драгељи и Јунузовци одаберу црквени одбори (по 2 или 3 човјека) који ће са свештеником радити о томе, да се временом и у тим парохијама св. храмови подигну:

6. Да сваки свештеник до 6. Јануара идуће године поднесе исказе рођених, вјенчаних и умрлих као и број кућа и душа за ову годину, а тако и претплату на листове;

7. Сви једногласно закључили, да се свештеник М. Кнежевић због свога неваљалог владања искључи из свештеничких сједница за годину дана. Један глас само добио је за себе;

8. Брачне парнице.

(Наставиће се)

Говор при благодарењу за цара

Благочестиви Христијани!

Данас ми овдје у овој цркви прослављамо два велика празника, два знаменита догађаја, два царска дана: Преображење — дан цара небеског и рођен дан једног од царева земаљских.

На данашњи дан црква православна слави успомену када је Господ наш Исус Христос на гори Таворској а пред својим ученицима преобразио се.

По поред тога ми данас овде баш нарочито слаavimo дан рођења Његовог Апостолског Величанства нашег премилостивог цара Франц Јосифа I.

Као прави Хришћани прослављамо дан цара небеског; као вијерни и одани поданици слаavimo дан цара земаљског.

Дакле заједно и једно и друго: Божанство и човјечанство.

Заиста ако ико, а оно смо ми на првом мјесту дужни славити дан рођења Његовог Величанства нашег премилостивог цара, јер кад они народи у Аустро Угарској држави, који су још прије толико стољећа, и под другим бившим владарима постали слободни, па опет са толиком радошћу и свечаношћу славе данашњи дан; то ми у Босни, који смо под владом још овог владара ослобођени — то ми велим као скорашњи ослобођеници још више треба да слаavimo, још више треба да смо радосни, још више треба да смо благодарни.

И заиста, кад се обазремо на прошлост весели нас садашњост. Садашњост нас и побуђује на радост и благодарност. Повољнија садашњост од прошлости даје нам јемства и за још бољу будућност.

Због тога и знам добро да сте сви готови надметати се данас: ко да покаже већу поданичку вјерност; ко да покаже већу грађанску лојалност; ко да покаже већу срдачну оданост и приврженост према пријестолу цару и господару. То је лијепо и занета поданички.

Зато ћу вам и ја од стране цркве рећи ово: Ви сте сви овдје и Хришћани и поданици, то јест сви ви служите и Богу и цару, цркви и држави, а црква и држава стоје од увјек у узајамном и законитом односу. Узајамно се и потпомажу.

Црква као установа небеске монархије опомиње своје чланове да поштују и слушају цара и власти земаљске монархије, јер црква каже: свака је власт од Бога дата.

Цар и државне власти као органи пак земаљске монархије знају да право служећи државном закону — основаном на божанском праву — тим исто-добно служе и самом Богу. Зато они својом државном моћи штите и поштују цркву као установу Божију.

Та узајамност, тај законити однос и опомоћава ме да се послужим са ријечима једног православног митроносеца, те да и једним и другим, то јест Хришћанима и поданицима, грађанима и чиновницима, речем: „Ви који се бојите Бога поштујте и цара, а који поштујете цара бојте се и Бога“. (Филарет Московски).

То је двоје скопчано и једно без другог неприма се. Ко не испуњава једно гријешити Богу, ко не чини друго гријешити цару. Ко испуњава обоје тај потпуно врши своју човјечанску дужност овдје на земљи.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Напошлетку знам да сте сви ви готови и да испуњавате и једно и друго; знам и то да сваки радосно осјећа слободу данашњег времена, па зато је сваки од вас и дошао овдје из усрдне благодарности према цару, према владару свом.

Па кад је тако, онда да се сви и заједнички овдје, пред пријестолом свевишњег Творца по-

молимо Богу за пријестò и живот цара земаљског, кога рођени дан данас славимо.

Узвикнимо: Живило Његово Величанство наш премилоствиви цар Франц Јосиф I. и његов прејасни владалачки дом на многа љета. Живио !

У Градачцу 6. Августа 1888. год.

Васа С. Поповић,
прото.

Допис.

Херцеговачки Митрополит Серафим у Фочи и Плевљу.

Гласак чу се да иде владика Ерцеговац-Митроносна глава, да обиђе милу домовину — Војводину светитеља Саве.

М. С. П.

Као остали народи, тако и ми Срби имамо особитих дана и догађаја, који нас радују и веселе, а мијењају нам стање у ком се налазимо. Такав један догађај имали смо ми фочански Срби, кад нас је наш премилоствиви Архиепископ Високопреосвештени Господин Серафим Перовић — Митрополит херцеговачко-захумски посјетио,

Његов долазак жељно је очекиван како од стране свештенства и грађанства, тако и од цијелог околног народа. Кад је народ дознао, да ће му Архиепископ доћи, постарао се, да га што боље дочека; за то чим је дошао брзојав у ком је јављено, да ће Митрополит доћи многи су се рјешили, да га дочекају на Будњу, т. ј. селу, које је три сата од Фоче удаљено. Тако је и било. У сриједу 28. јуна у очи св. ап. Петра и Павла дошло је нас 10—15 на помешито мјесто, гдје смо срели свог Архиепископа. Један од нас по имену Светозар Глођајић поздрави Митрополита са кратким, али одушевљеним говором. Пошље овога цјеливали смо му св. десницу и отишли у оближњу башту, гдје смо мало починули, а за тијем кренули смо се к Фочи. Нисмо се ни по сата удаљили а срели смо неколико грађана, који такође бијашу на сусрет Архиепископу. Иза ових срео је Високопреосвештеног котарски престојник г. Зарзицки и понудио га, да сједе у кола, која су за то дошла. И тако путујући лагано приближимо се вароши.

Подно бијаше прешло, а врућина тако, да се не знађаше или више пече „из неба или из земље!“ Готово уз највећу врућину дошли смо до дринског моста, гдје се био искупио многобројан народ: многи грађани, неки свештеници (сви

осим оних, који су га прије срели и који су га у цркви чекали), дјеца из српско-православне основне школе, бивше пјевачко друштво и остали. Мјесто гдје се поменути налажаху је врло лијепо. Пред мостом налази се zgodна равница с једне и с друге стране према води ограђена зидом, који се све више шири идући од моста; мост сам по себи диван је, подупирачи му од камена, а остало од дрвета са нешто гвожђа, бојадисан црном бојом, доста широк и дуг, а кад се пређе преко њега улази се у доњи крај вароши.

Дакле пред мостом на лијепој равници чекао је силан народ дичног старца-Митрополита Серафима. Кад се Архиепископ помолио дјеца су појала: „Спаси Христе Боже . . .“, а пошто се сврши та пјесма поздрави га овдашњи свештеник и учитељ Ристо Кочовић (Павловић) лијепим говором, у коме помену: да живи херцеговачки митрополит Серафим на што народ ускликну: „Живио, много љета и година долазко и срећан био!“ Пошље тога пришао је Митрополит бившем пјевачком друштву, један између њих поздрави га са значајним говором а пошто је говор свршен сви су ускликнули: „Живио!“ и цјеливали му десницу.

Пошто се све свршило сјео је Митрополит у кола и у величаственој пратњи пошао преко моста. Напријед је ишло неколико сретноца у реду на коњима; за њима ишла су дјеца два и два, напријед ишло је једно, које је носило доста велику српску и друго, које је носило царску заставу, за овима дјеца, која су носила мање српске заставе, а за њима нека, која су имала на преима мале српске тробојнице, иза ових у

реду иџаху многа школска и остала дјеца. За дјецом ишао је учитељ и свештеници, а међу њима Митрополит са својим тајником и с престојником. Најпошље ишао је остали народ. У таквом реду допраћен је кроз читаву варош наш Архијереј до школске зграде, гдје му се и стан налазио.

У вече у 3 сата служили су вечерњу више свештеника са митрополитовим ђаконом, а сам Високопреосвештени стајао је у свом столу. На дан св. ап. Петра и Павла служио је Архијереј са више свештеника, а на јутрењи стајао је у свом владичанском столу. Дивота је погледати украшена и свештенољепна музика како у обичном тако и у службеном архијерејском одијелу. Брада му била густа, дуга и лијепа, очи јуначке и веселе, лице му благо и мирољубиво, из њега читаш: тишину и храброст, радост и весеље. Украшен дивотним спољашњим особинама узноси се и уздиже душевним, које су врло ријетке; па још кад обуче сјајно архијерејско одијело, би рекао: „Ено другог св. Саве, ено другог покровитеља Српског!“

У цркви за вријеме бож. литургије говорио је Митрополит дивну бесједу у којој је поучио народ: шта треба да ради, и како да ради, чим ће сложан рад уродити, а чим несложан. Пошто се свршила служба посетио је Високопреосвештеног котарски престојник са још неким чиновницима, а и остали грађани без разлике сваког стаљежа долазили су му. Сутра дан посетио је наш старац многе грађане како богате тако и сиромашне како отмјенијег тако и нижег реда; благословио је дом и осветио воду свакоме кога је позвао.

Истога дана то јест у петак 30. јуна као и на дан св. ап. Петра и Павла био се скупио састанак (теферич) на новој Чодарској равни; свијета је било доста а највише момака и дјевојака — све сам Срб и Српкиња! Ту су играли и веселили се па и Митрополит пролазећи туда наишао је на тај састанак који му је био повољан и ту је сам сјео и неколико минута посматрао ту веселу Србадију, шта више похвалио нас је зато казавши нам све добре стране таквих састанака и опоменувши нас, да се и у будуће тако састајемо и заједнички веселимо. У неђељу по други пут служио је Архијереј божанствену литургију са више свештеника. Његов ђакон и тајник Патрикије Поповић говорио је тога дана дивну бесједу о слози и зависти. Хвала му и поживио га Бог.

Истога дана по наредби Митрополитовој и жељи народној имала се држати народна скупштина; скупштина је сабрана по свршетку службе, а имала је цијељ да избере нову епископрав. црквено школску општину. Прије тога било је несугласица у народу па и неслоге, као што је то нешто обично на многим мјестима у Срба! На скупштини осим народних представника и Митрополита присуствовао је и котарски изасланик, који је имао дужност да одржи мир у скупштини. Скупштину је отворио својим говором пресједник скупштине Високопреосвештени Госп. Серафим, пошље овога текли су разни говори, а најпошље задовољно је наш Архипастир цијелу скупштину са неколико језгровитих ријечи и наредио је да се у понедељак по подне опет скупштина састане. То је извршено и изабран је одбор, кога је Митрополит у присуству котарског изасланика својим декретом потврдио.

У сриједу врло рано отпутовао је Високопреосвештени у Горажде испраћен од свештенства и неких грађана.

Први долазак Митрополита Серафима остаће жива успомена у души фочанских Срба, јер им такав дан одавно не освану, такво се весеље одавна не појави! Наш премиљостиви Архипастир задовољно је свакога; свако је видио у њему правога оца; видио је истинитог пастира, који ће знати и хтјети очувати свети српски аменет од старина крвљу обливен — вјеру и лијепу народност српску; најпошље видио је таквог учитеља који ће га поучити да богоугодно поживи овдје и да се удостоји блаженог имена „Праведник“ а и да одговори својој цијељи.

Лако је и замислити велику радост, коју смо овдашњи Срби имали приликом доласка његовог Високопреосвештенства, јер се такав владика још не појави у овим крајевима; први је од Срба који као Митрополит ових крајева посети нашу варош! Наш народ старао се да боље дочека свог Архипастира, и да му што већу почаст укаже, и све што је учинио, учинио му је са „свега срца“, за то одушевљен за својим Архипастиром и сада узвикује: „Није нам никад дошао такав Митрополит, а не ће нам ни доћи!“ И ја му са своје стране кличем: Живио наш премиљостиви Архијереј, много година нам долазио и срећан био!

У Фочи 1. августа 1889.

Ј. фочак.

Поштовани Госп. уреднице и цијењени пријатељу!

Рад сам вам изложити писмено, како је био дочек Његовог-Високопреосвештенства Госп. митрополита Серафима; да би га — ако вриједи, штампали у цијењеном листу: „Добро Босан. Источнику“.

Глас, када се рашчу, да ће походити кршну Ерцеговину, дична старина Високопреосвештени Серафим Перовић т. ј. да изврши први пут своју каноничну посјету; а и први пут да походи војводину светог Саве, обљубљени старина, дични православни Србин Серафим; то радосно закуцаше срца, испунише се жеље, дође час, да виде свог владика Срб-Ерцеговца, вјерни синови ерпско-православне цркве у Ерцеговини.

Кога си год Србина видио, могао си му на први поглед са лица читати веселост и жељу, коју од давна чека. Па тако исто и ми Срби преко границе зарадовасмо се; јер смо једва очекивали они дан, они сахат и они час кад ћемо угледати и виђети пред нама Срб-владика Серафима, који је пошао, да прође своју богохраниму епархију, да је разгледа, да види стање цркава и школа, да стане на пут неслози (ох неслого, да те Бог убије!), да прочисти коров, па да ничу нове клице, пупољци и гроздови, у његову винограду. — Већ дође 10. јули, дође глас, да ће сјутра дан т. ј. 11. Јула по с. к. доћи Високопреосвештени Серафим и у нашу варош, — наш мили завичај Пљевље.

Сваки овдашњи грађанин радо очекиваше милога госта, и већ ће си год могао угледати неколицину у скупу, ту се говорило, како ће што бољи дочек бити. Сваки га је грађанин очекивао: „ка' озеб'о сунца“.

Освану 11. јули, и већ многи се спремио, да пође на сусрет своме владици. У сусрет бијаше изишло: овдашње свештенство, чланови општине, неки грађани, црквено-пјевачко друштво и наставници са малим српчићима — крилима родитељским.

А то је било овако: Свештенство и чланови општине и грађани, изашли су на сахат даљине на коњима, а више њих пјеше преда њ. Ту су неколико дочекали, — кад се иза брда помоли — као зора Даница, дични старина Серафим, са својим вриједним ђаконом Патрикијем По-

повићем и пречасним Госп. чајничким протом Присутни се уредише. Владика, пошто изађе из фијакера, поздрави се и пољуби прво, са: Високо-пречас. госп. архимандритом и пречасним госп. протом и даље са осталим. Ту мало посједају, разговоре се и пошто попију по кафу, устану да полазе. Митрополит сједе у каруцу, а свештеници и грађани посједају на коње; уреде се једни пред митрополита, а други острага.

На половину сахата прије Пљевља, дочека митрополита, цркв.-пјевач. друштво, наставници са ђацима и неколицина грађана. Чим се помоли, друштво запоји: „Царју небесни“, а ђаци стадоше по путу бацати цвијеће и пошто испјевају; један ђак из IV. раз. изађе и са врло лијепим говором поздрави митрополита, те пошто изговори, тада ступи часни господин поп Димитрије Шиљак парох бобовски и поздрави митрополита са врло дивним говором. Митрополит тронут тим говором, веома се лијепо захвали и зажели нам добра здравља и среће давши нам благослов, на што ми запојимо „тон деспотин“. Тада изађе један грађанин, изговори говор — ваљда и он изпред грађанства.

Тада пођу сви заједно манастиру Светој Троици. Кад су се примакли, зазвони црквењак звоном, које даде глас, да се митрополит приближује задужбини светих Неманића. Улегао је у цркву и све што је потребно извршио. Тада је отишао у општинеку собу, опрости се и опет се пољуби са присутним и захвали им се, који нису труда пожалили, те преда њ изишли и сјајно га дочекали.

У идућу на реду нећељу служио је митрополит са својим ђеконом и овдашњим свештенством и на служби изговорио је тако сладак говор, да му је сваки присутни што — по реку: „прогутао сваку ријеч.“

До неколико дана, дошао је и дан свечани св. Илија. Тада је митрополит био позват од вриједног и виђеног госп. Ристе Шиљка пароха на Илино брдо, да служи, на што је драговољно пристао и служио. Пошље службе, митрополит је пред црквом светио водицу, а по освећењу, испење се вриједни му ђакон Патрикије на камени ступац и изговори врло ваљани говор о слози, споменувши: да смо са неслогом били изгубили све и свја па је рекао: „држимо слогу, јер ту је наш опстанак, наша жеља“. А ја кажем само слогом испуниће се књиге ста-

роставне. Пошље тога отишао је митрополит у парохов стан. А млада Србадија — особито момак и дјевојка ухватили су српско коло које је уз свирца, готово цијели дан играло, а и како не, кад и пјесник каже: „Кој за коло, хајд у коло, а свирац свира, срце дира“.

Док се митрополит у Пљевљу бавио, походио је најприје његову екселенцију овдашњег генерала и његову екселенцију овдашњег пашу. Послије је њега посјетио генерал, па паша са виђеним грађанином Бајровићем и неколицином Срба мухамеданаца.

Послије неколико дана, отишао је митрополит у Пријеполје и манас. Милошево и ту се бавио неколико дана. Пошље се опет вратио у Пљевље и био три четири — дана, па се у очи Преображенија кренуо рано из Пљеваља за у Чајниче натраг.

И тада га је свештенство и неколицина грађана испратило, захваливши владица на доброј вољи и труду.

Овако сјајан дочек има се највише приписати вриједном Србину Госп. Јови Митрановићу учитељу, овдашњем свештенству и општини. — А ја, бавивши се овде о феријама и видивши све, не могу а да не захвалим госп. Митрополиту са ријечима:

„За труд тешки прими хвалу
Митроношче — наша дико,
Храбри борче цркве наше
Неманића Саве слико.
Чедо твоје православно,
Жели теби: здравља — среће:
А србин те православно
заборавит нигда не ће! . . .

У Пљевљу. На преображење, 1889. год.

Марко С. Поповић
богословац и учитељ.

Број 1033.

ОКРУЖНИЦА

Српско православно протопрезвитерским уредима, односно надзиратељима и протојерејима Дабро-босанске Епархије.

АЕ и Митрополитска конзисторија намјерна је дати, да се штампају изводи: крштених, умрлих и вјенчаних, — који ће бити сходни парохисјалним протоколима, који су такођер од ове духовне власти овдје устројени, и које наше парохисјално свештенство већ употребљује.

Ушљед тога позива се ваша пречасност да се изјасните: колико је комада потребно од сваког извода за подручне парохисје вашег протопрезвитерата, и колико од прилике на годину троше од таковијех извода.

Уједно ставља вам се до знања, да ће се ти изводи тек онда дати штампати кад горњем захтјеву удовољите и новац од подручног свештенства покупите за сваки поједини комад, од све три врете по 2 новчића на комад, дакле 6 новчића, н. пр: за парохисју Н. Н. треба крштених извода 20 комада, то онда треба послати 40 новч., и т. д.

Из конзисторијалне сједнице.
Сарајево, 30. јуна 1889.

За АЕ и Митрополита Дабро-босанског,
Конзисторијални Архимандрит

Ђ. Магарашевић.

Број 294. ex 1889.

ОКРУЖНИЦА.

Српско-православно протопрезвитерском уреду.

Препоручује вам се: да по пријему овог писма сазовете свештенство тога протопрезвитерата, те испитате: Гђе и кад је који рођен? Гђе и какве је науке учио? Кад, гђе и од кога је рукоположен за ђакона и свештеника? Кад, гђе и ког

је произведен за синђела, протосинђела, игумана, протопрезвитера и архимандрита? Има ли свједоцбу рукоположења и синђелију за парохисју? Је ли одликован црвеним пасом или напреним крстом и има ли на то писмену дозволу? Има ли ка-

ково друго одличје и од кога је? — Колико има кућа и душа у својој парохији? Има ли црква и ако има кад је саграђена, чија је задужбина и који је храм?

Ко управља са црквеним имањем и како? Има ли парохијални дом или не и гђе станује парох у парохији т. ј. колико далеко стоје поједина мјеста или села од његове куће. Има ли школа, каква је и одкуда се издржава? Је ли задовољан

са својом парохијом односно прихода и иначе као и са парохијанима?

Има ли жеву и колико дјецe? Захтјева ли што од своје духовне и грађанске власти?

На сва ова питања нека што јасније свештеници одговоре, па те записнике чим прије пошаљите овој Митрополији.

У Мостару 4. маја 1889.

АЕ. и Митрополит Херцеговачко-захумеки:
Серафим Перовић.

Старине.

І.

Пастирево планина.

Пастирево планина лежи између Костајнице и Приједора, почињући од Костајнице до на 3 сата близу Приједора. Идући југу уз ту планину имаде 4 сата путовати. У врх планине налази се је дан извор, који народ зове „Светињом“, и ту се сваке младе недјеље народ сакупља, виђао сам да по неки пут и преко 400 душа дође, и тако увјерење имају, да ко се год те воде напије и с њом умие, као да је Бог зна какво добро дјело учинио и гријеха се опростио. Кад сам видно толико њихово сакупљање и тако уображење, позовем оца Илију Кецмановића из Читлука (пошто је иста „светиња“ између моје и његове парохије) на млади ускрс (Томина недјеља) и како је за вријеме буне, па и послије тај извор засут шумским листом, дамо очистити, те момци врстни часком и точак (жљебу од дрвета) направеше, захитимо воде те осветимо водицу на коју народ наерну као оно на Богојављење, заставимо их док смо свршили „чинг благословениа новагw кладдза“ или „источника“ и онда народ приступи водици те сваки љубећи крет буде опшкропљен и сваки захића те лијева себи у боцу. Пошто

смо свршили обред, и сједнемо на одмор богме ко имаде у торби и заложки се. Ја призовем неколика стара човјека и упитам их шта они знају о тој води? и од куда ју држе за „светињу“? одговореше ми: „Овдје је рођен св. Симеун и крштен, а у Стриговој се је постригао“, те је по томе остало село Стригова и ријека мала као Миљацка, која тече из тога села дуж Пастирева те на пола сата више Костајнице утиче у Уну не губи имена „Стригова“ дочим сви други потоци, који се саливају у њу, губе своја имена.

У истоме селу крај те воде налази се развалина од цркве, и то мјесто народ зове „црквином“. Ништа ми о цркви нијесу знали приповидијети: који ли јој је био храм нити времена, кад је зидана. Зид је у земљи и за пол метра простор цркве је сав под земљом, а темељ сигурно је још нижи што се види по степеницама, да се силазило у њу; проба ћу доћи до темеља ако би што нашао! — Приповједише ми, да је ту цркву спалио неки турчин Челебија Брк из Новога, и да је изишао на вис од Пастирева на половицу пута између цркве и поменуте „светиње“, онда да је гледао како гори црква, а из ватре нешто пукне и Челебији избије једно око,

па кад је дошао у Нови, да је обећао и рекао: „Ако се икад почне црква у Стриговој правити, даћу толико волова и толико овнова а и новаца. Од тих Брковића налази се и данас племена у Новом, само је остала у народу изрека „да не било Челебије Брка оста нама у Стриговој црква“.

Недавно приповиједају, да је покојни прото Петар Гвозденовић из Читлука парох Стригове читао код цркве на споменику „браћа сестри Јелисава умрије нам ни стара ни млада 300 год. дјевовала 300 год. за човјеком била, а 300 година удовица била“. Прото није приближежио а камена је нестало, јер су Турци у Козарац одвезли камено велико корито што је било под точком код цркве, па се поговара, да је кријући и тај споменик одвежен.

Толико за сад, ако што више дознам јави ћу.

Бос. Костајница, 9. Фебруара 1888.

Спасоје Недимовић
парох добрљински.

П.

Кол Змијање!

Кол Змијање наводи се у котару бањалучком, а простире се од Бањалуке, те до Чађавице. Под Кол Змијање пада од прилике једно 15 села. Кол Змијање је досад звано као сад једна опћина.

На сред „Кол Змијања“ лежи село Луцићи које се простире изнад Кадине воде, а простор је тог села дивота виђети; јер се је пружило једно равно и лијепо поље, које у дуљину има $2\frac{1}{2}$ сата, а у ширину 1 сат, а ошкољено је са свију страна великом и лијепом планином (шумом).

На сред тог поља при источном крају има једно поузвишено мјесто (главица); на истоме мјесту — главици, наводи се једна развалина, зидина. Народ каже и

стари људи приповиједају, да је та зидина била српско-православна црква, и да се је звала црква „Ружица“; а сад народ ту зидину зове „Клисином“ (клица).

Ова је црквена развалина управо у исток окренута. Дуљина ове цркве била је од прилике од 20—25 аршина а ширина од 10—12 аршина.

Источна, сјеверна и западна страна све три су готово до земље разорене а јужне или десне стране и сад зид усправ стоји од прилике 10 аршина висине, а народ каже, да висина је још онолика била.

Прије неколико година Мухарема-ага Ситница, из Турског села Ситнице, тај је десни крај цркве разорио, па је не далеко од те цркве $\frac{1}{4}$ сата, хан направио све од црквеног камена.

Црква је била зидана од тврдог материјала од љутца камена, седре, и печеног креча.

Ћошкови су црквени били од тесаног камена те је то камење поменути Мухарема-ага Ситница у Ћошкове свог хана употребио.

Људи који су и данас живи приповиједали су ми, кад је поменути Ага хан правио, да је људе нагоњено да тај црквени камен разваљују и да га хану гоне, било је људи који нијесу хтјели разваљивати; а једни нијесу се смјели пењати на зид; те је поменути Ага једном своме кмету, 5 дук. дао и наћерао га те се је на тај зид попео и казао да је те поменуте новце у зиду нашао; а то је он урадио за то, да би и други људи јагмили се разваљивати црквени зид.

А и то тврди, да је била српско-православна црква, јербо јој се с десне стране налази гробље; мраморове плоче леже.

Не далеко од цркве $\frac{1}{2}$ сата на западну страну, у селу Раткову находи се једно поузвижено мјесто (главица); та се главица и сад и од завјек зове „Грчка главица“, градина, а Турци су ту исту градину прозвали „Кочића главица“, за то јер бо се под истом градином главицом налази још и одавна племе Кочића. А стари људи приповиједају да је на тој Грчкој градини стајала грчка краљица, и да су на тој градини њезини двори били; а и сад се на истој градини видине од дворова находе. Приповиједају да је госпоја краљица тој поменутој цркви „Ружици“ на свету литурђију по чови долазила, а као што је горе напоменуто двор је госпоје краљице био од цркве једно $\frac{1}{2}$ сата. Могуће да је тако долазила, јер бо је од цркве до градине све равно и лијепо поље.

Приповиједа се, да је једна баба приградњи цркве из ријеке Гомионице седамдесет пута камена (седре) на себи боса донијела, а камен је од цркве два сата далеко.

Посљедна грчка краљица прозвала је Кол Змијање, „Змијањем“.

Јер, кад је госпоја краљица из Босне пошла, могуће да је непријатељску војску опазила, па је она видјела да се на том мјесту не може одржати, те је она на

друго брдо изишла, па може бити да је она с тог брда непријатељску војску видјела.

А од прилике је госпоји краљици било име Јелена, јер је она на том брду казала (рекла) „Ала Јелена Јелена, ала ме је јутрос змија ујела!“ и од тада су околна села име Кол Змијање добила те се и сад тако зову.

Наш православни народ из околних села ове стародревне цркве, срцем и дупом жели, да се опет на овом светом и стародревном мјесту света литурђија отпочне појати.

А кад би се на овом истоме светоме мјесту црква направила, то би била дивота видјети, јер је увјерено да оваког положаја у једном окружју нема, као код ове свете цркве.

У околним селима нигдје нема у близу другог народа, осим све сами српско-православни народ.

За храм ове свете цркве нијесам могао јасна доказа изнаћи, а надам се на сваки начин, да ћу у будуће изнаћи и славном уредништву доставити.

Описао и понародном приповиједању доставио.

У Лусићима мјесеца децембра 1888. год.

Јово Лазичић

из села Лусића кот. бањалучког.

П о з и в.

Друговима, познаницима и пријатељима дечије књижевности. Код нас у Србији излази један једини лист „Баче“. „Баче“ од Септембра месеца ступа у трећу годину свог живота. Шта је и колико је оно урадило за ове две године живота на читаоцима је да пресуде. У препоруку „Бачетову“ можемо ово рећи: оба референта које је главни Просвјетни Савет одредио да прегледа „Баче“ од прве године, препоручили су га да

се откупи за поклон ђацима основних школа... „Нова Зета“ вели: да није изостао иза својих другова „Голуба“ и „Невена“, а „Златибор“ препоручује га као добар и ваљан лист родитељима да га купе за своју децу.

„Баче“ ће се у будуће још више трудити да одговори свом задатку и правцу, а то је: да потпомогне што боље образовање наше омладине; да у њој гаји, родољубље

и љубав за све оно, што је лепо, добро и племенито. Уредништво је се потрудило, те је око „Бачета“ прибрато и прикупило готово све наше познате и признате раднике на дечијој књижевности. Тако поред досадањих сарадника, радиће још и ови:

Г.Г. Сретен Хаџић филозоф; Вл. Јовановић и Бр. Нушић песници; Сенћански предавач; Коста Петровић, Мих. Милошевић, Мих. Ст. Ризнић и Дим. Ј. Путниковић учитељи: и Драг. Н. Лагчевић економ.

„Баче“ је у посљедњем броју прошле године обећало, да ће у овој трећој години излазити два пута месечно. Због овог морала би се и цена листу повисити. Али, оно водећи рачуна о садањем материјалном стању нашег народа, и желећи да допре у сваки кутић српског краја и код сиромаша и код газде одустило је од ове намере. Оно ће и у будуће излазити један пут месечно у величини „М. Србадије“. Но да би „Баче“ задовољило и богатију омладину, и да би дало нашој омладини више материјала за читање и поуку, оно ће поред листа издавати и засебне књижице са сликама, као додатак „Бачету“. У овој години ових књижица биће најмање две, за Божић и Ускрсе. Свака књижица биће велика око пет штампаних табака.

„Баче“ у будуће коштаће за Србију: на годину 2 дин. на по године 1 дин. Са додатком: на годину 3 дин. на по године 1¹/₂ дин.

За остале српске земље стаје: на годину 3 дин. Са додатком 4¹/₂ дин.

Скупљачима се даје једанаести број као награда за труд.

Из свега овог, види се, да се уредништво свом силом труди, да лист сваком годином и бројем буде бољи и садржином и сликама, и да задовољи богаташа и сиротана. Оно и у будуће неће у овом малаксати. Али је издавање оваког листа скопчано са великим новчаним жртвама, за то се обраћам мојим друговима, познаницима и пријатељима дечије књижевности да ме својски потпомогну у скупљању претплатника. Скупљачи се још моле, да нам претплатнике пошљу најдаље до 15. септ. ове године како би се знало у колико ће се примерака „Баче“ штампати, и да би се штампале адресе претплатницима. Претплату треба слати у плаћеном писму или уреднику у Ниш или књижари Валожича у Београд.

Сви српски листови моле се да овај оглас објаве у својим листовима. Они пак који желе да им лист шаљемо у замјену, а то до сад нису радили, моле се, да нам свој лист шаљу у замену.

„Баче“ од I. и II. године може се још добити повезано; и то: од прве године за 1'20 дин. а од друге године за 1'60 дин.

У Нишу, 6. августа 1889. г.

Пет. М. Никетић,
учитељ и уредник „Бачета“

Р а з н о.

Свештенички збор у Нишу. 20. Августа о. г. одржан је у Нишу свештенички збор, коме је присуствовао Митрополит Михаило, Епископ Јероним и 300 свештеника оба реда. Прије збора одслужена је архијерејска служба на којој су чинодјејствовали Митрополит и владика Јероним са 12 свештеника. Послије богослужења био је састанак у општинској школи. Збор је отворио Митрополит Михаило са дивним и поучним говором, и нагласио у њему дужности свештенства прама цркви, отачбини и краљу. Говор је одушевљено са бурним „живио“ праћен. За тим је Митрополит Михаило са владиком Јеронимом збор напустио, желећи збору ершан и успјешан рад.

Пошто су се архијереји удалили, пресједник привременог одбора Архимандрит Сава узео ријеч и у лијепом говору објаснио цијелу свештеничку удружења. Затим се збор конституисао и изабрав себи архимандрита Саву за пресједника и два перовође отпочео свој рад. На предлог дворског проте Јакова Павловића, избратора је већа депутација, која се Митрополиту Михаилу упутила и у име збора му захвалност изразила, што је допустио да се свештенство ради оснивања свештеничког удружења састати могло, и што је он сам лично похитао да овај збор благослови. За тим је једногласно закључен и одма извршен брзојавни поздрав краљу Александру, те му је изјављена оданост и непоколебљива вјерност

цјелокупног свештенства, а кр. влади благодарност што је споразумно са црквеном управом дозволила овај свештенички скуп. После је тога је изабрат ужи одбор, који је имао друштвена правила да прегледа и збору да поднесе, који је правила са малим измјенама и примио, те тако ће скорим удружење свештеничко у живот ступити, које ће осим других добрих страна и добродјетељне пошљедице по свештеничке удовице и сирочад имати.

Народни добротвор. Г. Др. Љубомир Радивојевић, који сада борави у Каменици, основао је како новине јављају, закладу најприје од 10 000 дуката па после и од 50.000 дуката. За просвјетне цијели. Руковање те задужбине повјерно је срп. краљевском министарству просвете и црквених послата у Биограду.

Слава таквом сјајном примјеру српског родољубља и пожертвовања. Живио много година такав добротвор народне просвјете.

Питомци срп. правосл. богословског завода у Рељеву, примљени су за 1889/90 школ. год. Из добро-босанске архидијезе: Милан Лалић, Симо Еракић, Вукосав Милановић и Стеван Поповић; из тузланске дијезе: Стеван Поповић, Јован Поповић и Остоја Пантић; из мостарске дијезе: Јово Јокановић, Васо Медан, и Алекса Јокановић.

Осим тога примљени су за приватне слушаоце из архидијезе добро-босанске: Танасије Косорић, Митар Кеџман, Милош Билбија, Ђорђе Поповић, Василије Стакић, Пеђо Карлаш и Тодор Старчевић; а из мостарске дијезе: Ристо Терзић, као изванредан питомац.

Објава.

Српско-православним Општинама и пречасном свештенству „Добро-босанске Архидијезе“.

Његово високо преосвештенство АЕ и Митрополит господин Ђорђије Николајевић, пролазећи овуда, благоизволио нам је казати: да ће на дан 17. септембра о. г. освештати нашу новосазидану цркву, храм Успенија Пресвете Богородице у Српској Мравици, која је удаљена од Прњавора $1\frac{1}{4}$ сата.

Тога ради јављам оближњем срп. народу и пречасном свештенству да би извољели потрудити се и доћи на ову свечаност и увеличати је својим присуством.

У Српској Мравици 16. августа 1889.

С поштовањем
Српско-православна Општина
Л. Ј. Опачић.
свешт. и пресједник.

Стечај.

Српско-православни црквено-школски Одбор у селу Бољанићу (близу Грачанице), потребује једног учитеља за своју тро-разредну основну школу.

За труд учитељ ће уживати од црквене општине: Слободан стан, дрва колико треба, један дан орања земље за башту и 250 фор. у готову новцу; а дужан ће бити осим подучавања дјецe у прописаним наукама, учити их још црквеном пјевању и у цркви недељом и празником за пијевницом појати.

Првенство имају богослови са завода у Рељеву.

Који би ово мјесто заузети желио, дужан је доказати да је науке бар са добрим успјехом свршио и да је црквеном пјевању вјешт.

Рок стечају траје најдаље до 15. Септембра о. г.

Бољанић, 23. августа 1889. године.

За Одбор пресједник,
Маријан Жижак.